

**МАҲКАМ МАҲМУДЗОДА
МАҲМАД РАҲИМЗОДА**

**АСОСҲОИ ДАВЛАТ
ВА ҲУҚУҚИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

Китоби дарсӣ барои синфи 8-уми
муассисаҳои таҳсилоти умумӣ

**Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон
тавсия кардааст**

**ДУШАНБЕ
МАОРИФ
2017**

МУНДАРИЧА

Муқаддима.....	3
Фасли I. Давлат ва ҳуқуқ.....	6
Боби 1. Пайдоиш, моҳият ва шаклҳои давлат.....	6
§1. Пайдоиш, моҳият, нишонаҳо ва навъҳои таърихии давлат.....	6
§2. Шаклҳои давлат.....	14
§3. Самтҳои асосии фаъолияти давлат.....	17
Боби 2. Давлати ҳуқуқбунёд.....	20
§ 1. Давлати ҳуқуқбунёд ва нишонаҳои он.....	20
§ 2. Қомеаи шаҳрвандӣ ва давлати ҳуқуқбунёд.....	25
Боби 3. Ҳуқуқ ва моҳияти он.....	28
§ 1. Мафҳум, нишона ва навъҳои таърихии ҳуқуқ.....	28
§ 2. Мафҳум ва навъҳои меъёрҳои ҳуқуқӣ.....	33
§3. Сарчашмаҳои ҳуқуқ.....	35
§ 4. Мафҳуми муносибатҳои ҳуқуқӣ ва таркиби он.....	43
§ 5. Соҳаҳои ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	45
§ 6. Ҳуқуқвайронкунӣ ва ҷавобгарии ҳуқуқӣ.....	46
Боби 4. Шуури ҳуқуқӣ ва маданияти ҳуқуқӣ.....	50
§ 1. Мафҳум, таркиб ва навъҳои шуури ҳуқуқӣ.....	50
§ 2. Маданияти ҳуқуқӣ.....	55
Боби 5. Ҳуқуқ ва ахлоқ.....	57
Боби 6. Ҷумҳурии Тоҷикистон, сохт ва рукнҳои давлатдорӣ он.....	60
§ 1. Давлатдорӣ халқи тоҷик дар замони қадим, асрҳои миёна ва давраи нав.....	60
§ 2. Давраи шӯравии рушди давлатдорӣ тоҷикон.....	65
§ 3. Эъломияи Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон ва оғози бунёди давлати навини Тоҷикистон.....	68
§ 4. Ҷумҳурии Тоҷикистон: асосҳои сохтори конституционӣ ва рукнҳои давлатдорӣ.....	71
Боби 7. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – қонуни асосии давлат.....	80
§ 1. Мафҳуми Конститутсия ва аҳамияти он дар рушди қомеа.....	80
§ 2. Таҳия, муҳокима ва қабули Конститутсияи давлати соҳибистиқлоли Тоҷикистон.....	85
§ 3. Мундариҷаи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	95
§ 4. Нақши Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташкили давлатдорӣ миллий.....	99
§ 5. Ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	106

§ 6. Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ.....	117
Боби 8. Сохти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	125
§ 1. Сохтисиёсӣ.....	125
§ 2. Сохти иқтисодӣ.....	128
§ 3. Сохти иҷтимоӣ.....	130
Боби 9. Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	134
§ 1. Ҳокимияти қонунгузор ва мавқеи он дар таъзияи ҳокимияти давлатӣ.....	135
§ 2. Маҷлиси Олӣ–Парламенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	136
§ 3. Маҷлиси миллӣ.....	139
§ 4. Маҷлиси намоёндагон.....	141
§ 5. Фаъолияти қонунгузории Маҷлиси Олӣ.....	146
Боби 10. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	150
§ 1. Сабабҳо ва таърихи таъсиси мансаби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	150
§ 2. Президент – сарвари давлат ва ҳокимияти иҷроия (Ҳукумат).....	156
§ 3. Салоҳияти Президент.....	160
§ 4. Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	164
§ 5. Санадҳои Президент ва масъалаҳои таъминоти ҳимояи ӯ.....	165
Боби 11. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	168
§ 1. Мафҳуми ҳокимияти иҷроия ва нақши он дар ҳокимияти давлатӣ.....	169
§ 2. Тарзи ташкил, сохтор ва таркиби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	171
§ 3. Салоҳияти Ҳукумат ва шаклҳои фаъолияти он.....	174
§ 4. Муносибати Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти судӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ.....	177
Боби 12. Ҳокимияти судӣ.....	179
§ 1. Мафҳумҳои ҳокимияти судӣ ва адолати судӣ. Принципиҳои адолати судӣ.....	179
§ 2. Мавқеи судья дар мақомоти судӣ: тарзи интиҳоб, таъйин ва озодкуниву бозхонд.....	182
§ 3. Низоми судии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	185
Боби 13. Мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии.....	196
Замима: Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	206